

BARIŞI DESTEKLEME OPERASYONLARI

Dr.Öğr. Üyesi B.Toygar Halistoprak
Antalya Bilim Üniversitesi
toygar.halistoprak@antalya.edu.tr

ÖZET

Uluslararası İlişkiler (Uİ) yazınında 'barış operasyonları' olarak da anılan Barışı Destekleme Operasyonları içinde barışı koruma, barışa zorlama, çatışma önleyici diplomasi ve çatışma sonrası barış inşası gibi farklı araçları barındıran bir çatışmaya müdahale aracıdır. Bugün barışa destek operasyonları, uluslararası toplumun çatışmalara müdahale için geliştirdiği yöntemlerin başında gelse de, bu müdahalelere karşı şüpheli ve eleştirel yaklaşımlar da mevcuttur. Ortaya çıktığı dönem olan Soğuk Savaş yıllarından günümüze kadar içeriği ve araçları bakımından ciddi değişiklikler geçiren barışa destek operasyonları BM eliyle yürütülebildiği gibi, BM dışında NATO, Afrika Birliği gibi örgütlerin inisiyatifleriyle de icra edilebilmektedir. Özellikle son yıllarda barış inşası operasyonları kapsamında, uluslararası örgütler, devletler ve sivil toplum aktörlerinin işbirlikleri geliştirdikleri ve bu operasyonları birlikte icra ettikleri görülmektedir.

Barışı
Destekleme
Operasyonları,
içinde barışı
koruma, barışa
zorlama, çatışma
önleyici
diplomasi ve
çatışma sonrası
barış inşası gibi
farklı esaslara
dayanan değişik
araçları ifade
etmektedir.

Uluslararası İlişkiler (UI) yazınında ‘barış operasyonları’ olarak da anılan Barışı Destekleme Operasyonları (BDO, *Peace Support Operations*), aslında içinde barışı koruma (*peacekeeping*), barışa zorlama (*peace enforcement*), çatışma önleyici diplomasi (*preventive diplomacy*) ve çatışma sonrası barış inşası (*post-conflict peacebuilding*) gibi birbirinden farklı esaslara dayanan ve farklı araçlarla yürütülen geniş yelpazede birçok farklı eylem ve diplomatik aracı ifade etmektedir. Buna göre, BDO kapsamına giren eylemlerden bazıları henüz çatışma ortaya çıkmamışken icra edilebilirken, bazıları çatışma ortaya çıktıktan sonra hayata geçirilmekte ve barış anlaşmasının imzalanmasından sonra da sürebilmektedir. Bu araçlardan bazıları askeri güç kullanımına dayanırken, bazıları diplomatik mekanizmaları merkeze koymaktadır.

Soğuk Savaş sonrası dönemde kolektif olarak BDO ifadesiyle gündeme giren uluslararası operasyonlar büyük ölçüde yirminci yüzyılda Soğuk Savaş bağlamında ortaya çıkmış, Soğuk Savaş sonrasında değişen uluslararası iklimden etkilenecek yeniden şekillenerek, kapsamı, amaçları ve araçları bakımından ciddi değişiklikler geçirmiştir. Bugün uluslararası siyasette hala birçok farklı örneğini görebileceğimiz BDO, uluslararası toplumun çatışmalara müdahale için geliştirdiği yöntemlerin başında gelmektedir. Yine de, uluslararası alanda BDO birçok açıdan eleştiri de almaktadır. Eleştirilen konuların başında, uluslararası toplumun belirli çatışmalara müdahale etmeye daha istekli olurken, bazı çatışmalara müdahale etme konusunda isteksiz kalması ve harekete geçmemesi gelmektedir. Bu durum, BDO'nun bazı devletlerin ulusal çıkarlarına uyacak şekilde icra edildiği ve devletler tarafında araçsallaştırıldıkları eleştirisine neden olmaktadır.

BDO şemsiyesi altında bulunan farklı eylem ve araçlar birbirinden içerik ve amaçları bakımından ayrılmaktadır. Bu operasyonları, bir uçta yumuşak güce dayalı diplomatik girişimler, diğer uçta askeri güç kullanımı olan geniş bir yelpazede düşünebiliriz. Buna göre, yumuşak güç tarafında bulunan en önemli araçlardan biri olan çatışma **önleyici diplomasi** de BDO kapsamında düşünülmelidir. Önleyici diplomasi, giderek yükselen şiddetli çatışma riskinin fiili çatışmaya dönüşmesini engellemek amacıyla kırılgan politik ortamlarda kullanılan bir diplomatik araçtır. Tarafların ilişkilerinin tıkanması ya da tıkanmaya doğru hızla ilerlemesi durumlarında devreye giren önleyici diplomasi, çatışma öncesinde başvurulmuş bir BDO eylemidir. Buna göre, önleyici diplomatik görüşmeler tarafların karşılıklı rıza gösterdiği bir platformda, çoğunlukla BM tarafından görevlendirilmiş tarafsız bir üçüncü aktör eliyle, sorunlu taraflar arasındaki iletişim kanallarının açık kalması ve

Her ne kadar
isminde 'koruma'
kavramına atıf
yapılsa da, barışı
koruma
müdahaleleri
çatışmanın
ortaya
çıkmasından
sonra
gerçekleştirilen
operasyonlardır.

şiddetin ortaya çıkmasının engellenmesi için yürütülür. Uluslararası politikada başarılı ve başarısız olmuş örneklerine rastlamak mümkündür. Örneğin, Sovyetler Birliği'nin dağılması sürecinde, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) ile Birleşmiş Milletler'in (BM) ortaklaşa yürüttükleri önleyici diplomasi çalışmaları sonuç vermiş ve Litvanya, Letonya ve diğer Baltık ülkeleri arasındaki sınır anlaşmazlıkları çatışmaya dönüşmeden çözülebilmiştir (Hurlburt, 2000). Buna karşılık, Yugoslavya'nın dağılması sürecinde önleyici diplomasi girişimleri cılız ve etkisiz kalmış, Balkanlar'daki şiddetli çatışmalar önlenememiştir (Woodward, 2000).

Bugün BDO denildiğinde akla gelen en önemli eylemler, doğrudan müdahaleye dayanan barışı koruma, barışa zorlama ve çatışma sonrası barış inşası operasyonlarıdır. **Barışı koruma operasyonları**, Soğuk Savaş'ın yarattığı iki kutuplu ve gergin siyasi iklimde ortaya çıkmışlardır. Her ne kadar isminde 'koruma' kavramına atıf yapılsa da, barışı koruma müdahaleleri çatışmanın ortaya çıkmasından sonra gerçekleştirilen operasyonlardır. Bu bağlamda, isminde yer alan 'koruma' ifadesi, aslında bu operasyonların içeriği ve kapsamına işaret etmektedir. Buna göre, Soğuk Savaş'ın iki kutuplu dünyasında en önemli güvenlik tehdidi, iki süper gücün doğrudan çatışmaya girmesi ve bunun sonucu olarak dünyanın bir nükleer savaşa sürüklenmesiydi. Her ne kadar ABD ve Sovyetler Birliği Soğuk Savaş boyunca doğrudan çatışmaya girmemeyi başarmışlarsa da, dünyanın farklı bölgelerinde ortaya çıkan, gerek devletlerarası gerekse iç çatışmalarda birbirlerine karşı vekâlet savaşları yürütmüşlerdir. Bu bağlamda, Soğuk Savaş sürecinde gerçekleştirilen barışı koruma operasyonlarının, genellikle iki süper gücün doğrudan çatışmaya girmesini tetikleyebilecek çatışmalara yönelik hayata geçirildiği görülmektedir. Bir diğer ifadeyle, Soğuk Savaş'ın 'barış' anlayışı içerisinde ana vurgu sistemik barışın korunmasındaydı. Bu nedenle Soğuk Savaş dönemindeki barışı koruma operasyonlarının koruduğu 'barış', büyük ölçüde sistemin iki süper gücü arasındaki çatışmasızlıkla sınırlı bir barışı temsil etmekteydi. Afrika'da koloni statüsünde bulunan ülkelerin bağımsızlıklarını kazandığı dönemde (*decolonization*) Kongo'da (eski Zaire) görev yapan United Nations Operation in Congo (ONUC) ve Pakistan ile Hindistan'ın ayrılmasını takiben ortaya çıkan çatışmaları kontrol altına almak için kurulan United Nations India-Pakistan Observation Mission (UNIPOM), Soğuk Savaş döneminde icra edilen barışı koruma operasyonlarına örnek olarak verilebilir.

Bu noktada hatırlanması gereken önemli bir nokta, yukarıda bahsedilen Soğuk Savaş erken dönemi güvenlik anlayışının, iki süper gücün doğrudan çatışmaya girmedeği bir sistemsel güvenliği öncelemekte olduğudur. Bu bağlamda, BM

Soğuk Savaş'ın
'barış'
anlayışında
vurgu sistemik
barışın
korunmasıydı;
barışı koruma
operasyonlarının
koruduğu 'barış'
da, büyük ölçüde
süper güçler
arasındaki
çatışmasızlıkla
sınırlıydı.

Güvenlik Konseyi'nde çatışmalara müdahale etme görüşmeleri özellikle iki süper gücün vetoları nedeniyle tıkanmıştı. Bu nedenle, BM Genel Kurulu, Güvenlik Konseyi'nin bu gibi vetolar nedeniyle karar alamadığı durumlarda devreye girip çatışmalara müdahil olabilmek amacıyla, 1950 yılında 377 sayılı 'Barış için Birlik' (*Uniting for Peace*) kararını aldı. Tasarı teklifini ABD'nin verdiği 377 sayılı karar, 52'ye karşı 5 oyla BM Genel Kurulu'nda kabul edilmiş ve özellikle Sovyetler Birliği'nin veto hakkını kullandığı durumlarda Güvenlik Konseyi'nin etrafından dolaşarak, barış gücü misyonlarının kurulabilmesinin önünü açmıştır. 1956'da Süveyş Krizi'nin sona erdirilebilmesi için kurulan *United Nations Emergency Force* (UNEF) bu karara dayanarak hayata geçirilen ilk barış gücü misyonu olmuştur.

Barışa zorlama operasyonları, amaç ve araçları göz önünde bulundurulduğunda barışı koruma müdahalelerinden daha geniş bir bağlama oturan bir müdahale şeklidir. Barışı koruma operasyonlarına benzer şekilde, çatışmanın ortaya çıkmasından sonra gerçekleştirilmekle birlikte, temel farkı çatışan tarafların ateşkes irade ve isteklerinin olmadığı durumlarda, onları ateşkeske zorlayacak şekilde askeri müdahale gerçekleştirilmesinde yatmaktadır. Barışa zorlama operasyonları, müdahale gücünün gerekirse çatışan tarafların biri ya da birden fazlasıyla sıcak çatışmaya girdiği ve onları ateşkes görüşmeleri için zorlayıcı güçle ikna etme çabası gösterdiği bir müdahale tipidir. Bu nedenle, barışa zorlama müdahaleleri, barışı koruma operasyonlarına göre daha büyük bir askeri güç gerektirir. Barışa zorlama operasyonları daha çok, tarafların daha önce imzalanmış bir ateşkes anlaşmasına uymadığı, çatışmanın devam ettiği ve sivil kayıpların yaşandığı durumlara müdahale aracı olarak öne çıkmaktadır. Ya da, BM tarafından desteklenen bir ateşkes/barış planını tarafların kabul etmesini sağlamak amacıyla barışa zorlama müdahaleleri gerçekleştirilmektedir. İçeriği, amaç ve araçları düşünüldüğünde, barışa zorlama operasyonları, barışı koruma müdahalelerine göre daha fazla zorlayıcı güce dayanan, daha geniş sert güç donanımı ve askeri birliklerle yürütülen operasyonlardır. Bu operasyonların ilk örneği, 1950 yılında Kore Savaşı'na yapılan BM müdahalesidir. Kuzey Kore'nin 38. Paralelin güneyine geçerek Güney Kore'yi işgale başlaması üzerine BM Güvenlik Konseyi toplanarak 83 sayılı kararı alarak savaşa müdahil olmuştur. Bu dönemde Sovyetler Birliği, BM Güvenlik Kurulu toplantılarını boykot etmesi nedeniyle tasarıyı veto edememiştir. Ne var ki, büyük güçler, özellikle Sovyetler Birliği, daha sonra BM Güvenlik Konseyi'nde benzer operasyon tasarılarını veto etmişler ve bu müdahale aracının ikinci örneği ancak Soğuk Savaş sonrası dönemde hayata geçirilebilmiştir. 1990'da Irak'ın Kuveyt'i işgali sonrasında, Irak ve Saddam Hüseyin rejiminin BM kararlarına uyacak şekilde işgali sonlandırması için

Barışı koruma
operasyonlarının
ana amacı
negatif barış
ortamını
oluşturmakken,
barış inşası
müdahaleleri
negatif barıştan,
pozitif barışa
doğru evrilmeyi
hedeflemektedir.

gerçekleştirilen müdahale, barışı uygulama operasyonlarına ikinci örnektir (Snow, 1993). Soğuk Savaş sonrasında hayata geçirilen barışa zorlama müdahalelerinin bir diğer önemli örneği, Yugoslavya'nın dağılması sürecinde NATO eliyle yürütülmüştür. Milosevic Hükümeti'nin emriyle Yugoslavya ordusunu Kosova'ya girmesinin ardından BM Güvenlik Kurulu Rusya ve Çin'in vetoları nedeniyle duruma müdahale edemeyince, NATO devreye girmiş ve Mart-Haziran 1999 arasında Belgrad'a bir dizi bombardıman düzenleyerek, Milosevic hükümetini geri çekilmeye zorlamıştır.

Barış inşası operasyonları ise, her ne kadar çatışmanın sürdüğü sırada başlayabilse de, çatışma sonrasına da yayılan eylemleri içeren bir müdahale şeklidir. Barış inşası müdahaleleri, barışı koruma ve barışa zorlama operasyonlarından farklı olarak, askeri güçler dışında sivil aktörlerin de operasyonda yer aldığı, çok katmanlı ve çok amaçlı eylemleri içeren bir müdahale şeklidir. Barış inşası operasyonları, çoğu zaman uluslararası örgütler, devletler ve devlet dışı sivil toplum aktörlerinin farklı etkinlik alanları kapsamında dayanışmasına dayanır. İç savaşlarda ya da devletlerarası savaşlarda, barış anlaşması imzalanmış olsa da, çatışma koşullarının etkileri toplumlara barış döneminde de etkilemeye devam etmektedir. Ağır bir travmadan geçmiş, kin, öfke ve intikam duygularının yerleştiği toplumlar, savaş nedeniyle kısmen ya da tamamen çökmüş altyapı koşulları, işlevsizleşmiş kurumlar ve bürokrasi ile toplum, siyaset ve devlet arasındaki güvensizlik duyguları gibi faktörler barış anlaşmalarının imzalanmasıyla ortadan kalkmaz. Çatışma sonrası bu tür olumsuz koşulların varlığı ise barışın büyük ölçüde kağıt üzerinde kalması ve orta/uzun vadede çatışmanın yeniden alevlenmesi sonucunu doğurur. Bu kapsamda, barış inşası operasyonlarının ana amacı, yukarıda bahsedilen çatışma sonrası olumsuz koşulların ortadan kaldırılması ve imzalanan anlaşmanın pratikte insanların günlük hayatına yansıtılacak şekilde hayata geçirilmesidir. Bu noktada, barış inşası operasyonlarında sivil toplum aktörlerinin rolü ön plana çıkmaktadır. Sivil toplum aktörleri, travmadan geçmiş bireyleri ve toplulukları rehabilitasyona tabi tutma ve onları yeniden topluma kazandırma kapsamında barış inşası operasyonlarına destek verirler. Barış inşası operasyonları çerçevesinde, militanların silahsızlandırılması, tasfiye edilmeleri, toplumun rehabilitasyonu ve radikalleşmiş grupların topluma yeniden kazandırılması (DDRR - *disarmament, demobilisation, rehabilitation, reintegration*), hakikat/doğruluk komisyonları kurulması, geçiş adaleti mekanizmalarının oluşturulması, güvenlik sektörü reformu gibi birçok farklı alanda faaliyet gösterilebilir. Barış inşası operasyonlarının sıklıkla çok aktörlü, çok katmanlı ve çok amaçlı olması bu geniş kapsamından kaynaklanmaktadır. Barış inşası kavramı akademik yazında ve pratikte uzun süredir kullanılıyor olsa da, BM Barış

Barışa zorlama operasyonları, doğası gereği, negatif barış kavramına yakın dursa da, kapsamı ve ortaya çıkardığı koşullara bağlı olarak, barış inşası operasyonlarına da dönüşebilmektedir.

İnşası Komisyonu (UNPC) ancak 2005 yılında kurulmuştur. Kuruluşundan itibaren Liberya'daki barış inşası eylemlerini koordine etmeye başlayan Komisyon, ardından etkinliklerini Burundi, Sierra Leone, Solomon Adaları, El Salvador gibi farklı ülkelere genişletmiştir.

Yukarıda açıklanan farklı tipteki barış müdahaleleri, barışı destekleme operasyonlarının dayandığı mantığın süreç içerisinde nasıl bir değişim geçirdiğini de ortaya koymaktadır. Barışı koruma operasyonlarında kısıtlı bir müdahale ile oluşturulmaya çalışılan 'sığ barış', Soğuk Savaş sonrası dönemde barış inşası operasyonları ile genişletilmiş ve derinleştirilmiştir. Bu noktada, Barış Çalışmaları alanının kurucusu Johan Galtung'un negatif ve pozitif barış arasında yaptığı ayrımı değinmek yerinde olacaktır (Galtung, 1976). Galtung, salt silahlı çatışmanın yokluğunu 'negatif barış' olarak tanımlarken, içinde demokrasi, insan hakları, toplumsal adalet gibi değerlerin de inşa edildiği ve uygulandığı barış ortamını ise 'pozitif barış' olarak tanımlamaktadır. Buna göre, barışı koruma operasyonlarının ana amacı negatif barış ortamını oluşturmakken, barış inşası müdahaleleri negatif barıştan, pozitif barışa doğru evrilmeyi hedeflemektedir. Barışa zorlama operasyonları ise, doğası itibarıyla 'negatif barış' kavramına daha yakın dursa da, kapsamı ve ortaya çıktığı koşullara bağlı olarak genişleyerek barış inşası operasyonlarına zemin hazırlayabilmektedir.

BDO'nun evrimi, müdahale çeşitlerinin dayandığı ilkelerin değişimine bakarak da gözlemlenebilir. Buna göre, BDO özellikle Soğuk Savaş'ın erken döneminde uluslararası sistemin güvenliğini, ilerleyen dönemlerde ise devlet güvenliğini merkezine almıştır. Barış inşası operasyonları ise insani güvenliği merkeze koyma iddiasındadır (Bellamy vd., 2004). Modern uluslararası sistemin ana ilkesinin devletlerin iç işlerine müdahale etmeme (*non-intervention*), yani devletlerin mutlak egemenliği olduğu düşünülürse, barışı koruma operasyonları devlet egemenliği ilkesine bağlı kalan bir müdahale şeklidir. Geleneksel barışı koruma operasyonlarının 'kutsal üçlüsü' (Bellamy vd., 2004) olarak anılan rıza, tarafsızlık ve güç kullanmama ilkeleri, devlet egemenliğini aşındırmayan bir müdahale ortaya koyma çabasının tezahürüdür. Buna göre, BM barışı koruma operasyonları için çatışan tarafların rıza göstermesi beklenir. BM barış gücü, taraflar arasında haklılık, haksızlık ayrımı yapamaz ve taraflara eşit mesafeli bir pozisyonda olmalıdır. Meşru müdafaa koşulları ortaya çıkmadan güç kullanmaz ve sıcak çatışmaya girmez. Bu üç ilke, egemenlik ilkesini aşındırmamak adına, müdahale kapsamını ciddi şekilde kısıtlamıştır. Öyle ki, özellikle 1990'larda barışı koruma operasyonları sivil katliamları engellemekte yetersiz kalmış,

**BM Genel
Sekreteri
Boutros-Ghali
'Barış için
Ajanda'
konuşmasında,
barışa destek
operasyonlarının
insani güvenliği
merkezine
koyacak şekilde
güncellenmesi
gerektiğinin
altını çizmiştir.**

Ruanda'da Tutsi Soykırımı ve Bosna'da Srebrenitsa Soykırımı BM barış gücünün söz konusu ülkelerde bulunmasına rağmen engellenememiştir.

Geleneksel barışı koruma operasyonlarının kısıtlı doğası hem akademik yazında, hem de politika yapıcılar ile pratisyenler tarafından eleştirilmiştir. 1992 yılında BM Genel Sekreteri Boutros-Ghali'nin "Barış için Ajanda" (*An Agenda for Peace*) başlıklı konuşmasında, bu kısıtlı müdahale çerçevesi eleştirilmiş, barışa destek operasyonlarının insani güvenliği merkezine koyacak şekilde güncellenmesi gerektiğinin altı çizilmiştir. Uluslararası toplumun BM önderliğinde barış inşası için daha çok inisiyatif alması bu ortamda mümkün olmuştur. Buna göre, geleneksel barışı koruma operasyonlarından farklı olarak, barış inşası müdahaleleri, gerekirse devlet egemenliğini ikinci plana atan, eylemleri ve amaçları itibariyle insani güvenliği merkezine koyan bir müdahale aracı olarak ortaya çıkmıştır. Sivil kayıpları, katliamları, etnik temizlikleri ve kültürel soykırımları önleyebilmek amacıyla, bugün icra edilen birçok barışa destek müdahalesinde, geleneksel barışı koruma operasyonlarında gözetilen üç koşulun ortaya çıkması beklenmemektedir. Bu operasyonlara dayanak olarak BM Tüzüğü'nün yedinci bölümüne atıfta bulunulmakta ve Koruma Sorumluluğu İlkesi (*Responsibility to Protect*) merkeze koyulmaktadır. Böylelikle, tıpkı egemenlik gibi, koruma sorumluluğu ilkesi de, uluslararası sistemin önemli ilkelerinden biri haline gelmiştir. Son dönemde, Koruma Sorumluluğu'na dayanan müdahalelerin Batılı güçlerin inisiyatifleri ve ajandaları kapsamında ortaya çıkması, bu ilkeye şüpheli yaklaşılması sonucunu doğurmuştur. Özellikle uluslararası siyasetteki etkin pozisyonunu yeniden kazanmaya çalışan Rusya Federasyonu, Koruma Sorumluluğu ilkesinin Batılı güçlerin kendi çıkarları doğrultusunda kullandığı bir ilkeye dönüştüğünü öne sürerek, bu müdahalelere karşı BM'de veto gücünü kullanmaktadır (Baranovsky ve Mateiko, 2016). Buna karşılık, Rusya da 2008 Güney Osetya ve 2014 Kırım müdahalelerinde Koruma Sorumluluğu ilkesine atıfta bulunmuştur.

Son olarak, barışa destek operasyonlarının Uİ ve Güvenlik Çalışmaları yazınlarındaki kuramsal okullar tarafından nasıl ele alındığına değinmek yerinde olacaktır. Gerçekçi (realist) Uİ kuramcıları ve ilhamını gerçekçilikten alan Güvenlik Çalışmaları kuramcıları, barışa destek operasyonlarına karşı şüpheli bir yaklaşıma sahiptirler. Gerçekçi kuram ana varsayımını, devletlerin uluslararası politikanın ana aktörleri olduğu ve devletlerin doğaları itibariyle güç biriktirme eğiliminde olan bencil birimler olduğu argümanı üzerine kurmaktadır. Bu nedenle devletlerin egemenliği de, kuramın normatif ajandasının merkezine oturmuştur. Başka bir ifadeyle, bir devlet için güvenliğin tanımı, egemenliğin korunmasına dayanmaktadır. Bu bağlamda,

BDO gerçekçi yaklaşımın temsilcileri tarafından, hem devlet egemenliğini aşındırdığı hem de bazı devletler tarafından kendi ulusal çıkarlarına hizmet edecek şekilde araçsallaştırılacağı için şüphe ile yaklaşılmaktadır.

Liberal kuramcılar ise devletlerin ana aktörler olduğunu kabul etseler de, en az devletler kadar önemli olan uluslararası örgütlerin de uluslararası politikayı şekillendiren aktörler olduğunu belirtirler. Ayrıca devletlerin belirli çıkarlar etrafında ortak ajandalara sahip olabileceklerine ve bu ortak çıkarların işbirliğini teşvik ederek, barışçıl bir uluslararası politikaya ulaşabileceğine değinirler. Bu kapsamda, BDO da, uluslararası örgütlerin yetkileri dâhilinde değerlendirilmektedir.

İnşacı (*constructivist*) kuramcılar ise barış, güvenlik ve uluslararası sistem gibi kavramların anlam ve kapsamlarının sabit olmadığını, belirli pratikler aracılığı ile sürekli olarak yeniden inşa edildiğini ve barışa destek operasyonlarının da, bu kavramların yeniden inşasında etkili olan bir pratik olduğunu ifade ederler. Öte yandan eleştirel kuramcılar, BDO'yu devlet-merkezciliği, liberal ve neo-liberal ideallerin yeniden üretiminde araç haline gelmesi, yerel unsurlardan kopukluğu ve barış inşasını devlet kurumlarının yeniden inşasına sınırlandırılması gibi birçok farklı noktadan eleştirmektedirler.

Sonuç olarak BDO, zamanla içeriği, araçları ve amaçları değişmiş, gelişmiş, genişlemiş ve derinleşmiş çatışmaya müdahale araçlarıdır. Günümüzde BDO'ya şüpheli yaklaşımların varlığına rağmen, bu operasyonlar çatışmaya müdahale aracı olarak kullanılmaya ve uluslararası politikanın önemli bir pratiği olmaya devam etmektedirler.

KAYNAKÇA

Baranovsky, V. Ve Mateiko, A. (2016). Responsibility to Protect: Russia's approaches. *The International Spectator*, Cilt 51 (2), ss. 49-69.

Bellamy, A. J., Williams, P. ve S. Griffin (2004). *Understanding Peacekeeping*. Cambridge: Polity Press.

Galtung, J. (1976). 'Three Approaches to Peace: Peacekeeping, Peacemaking and Peacebuilding' J. Galtung (der), *Peace, War and Defence: Essays in Peace Research*. Kopenhag: Ejlers, ss. 281-304.

Hurlburt, H. F. (2000). "Preventive Diplomacy: Success in the Baltics", Jentleson, B. W. ve L. H. Hamilton (der.), *Preventive Diplomacy in the Post Cold War World*. New York: Rowman & Littlefield Publishers, ss. 91-107.

Snow, D. M. (1993). *Peacekeeping, peacemaking and peace-enforcement: The US role in the new international order*. Carlisle: DIANE Publishing.

Woodward, S. L. (2000). "Costly Disinterest: Missed Opportunities for Preventive Diplomacy in Croatia and Bosnia and Herzegovina, 1985-1991", Jentleson, B.W. ve L. H. Hamilton (der.) *Preventive Diplomacy in the Post Cold War World*. New York: Rowman & Littlefield Publishers, ss. 133-172.

EK OKUMA

Michael, K., Kellen, D. ve E. Ben-Ari (der.), (2009). *The transformation of the world of war and peace support operations*. Londra: Greenwood Publishing.

Wilkinson, P. (2000). "Sharpening the weapons of peace: peace support operations and complex emergencies", *International Peacekeeping*, Cilt 7 (1), ss. 63-79.

Hunt, C. T. (2017). "All necessary means to what ends? the unintended consequences of the 'robust turn' in UN peace operations". *International Peacekeeping*, Cilt 24 (1), ss. 108-131.

İNTERNET

United Nations Peacekeeping, <https://peacekeeping.un.org/en>

FİLM

"Hotel Rwanda" (2004), Yönetmen: Terry George.

"Shake Hands with the Devil" (2005), Yönetmen: Peter Raymont.

"In Rwanda We Say...The Family That Does Not Speak Dies" (2009), Yönetmen: Anne Aghion.

Uluslararası İlişkiler Konseyi (UİK) Derneği, Türkiye’de uluslararası ilişkiler çalışmalarının gelişimine katkıda bulunmak, ilgili alanlarda çalışanları bir araya getirmek ve çalışmalarını desteklemek amacıyla bir grup akademisyen, medya çalışanı ve dışişleri mensubu tarafından 2004 yılında tarihinde kurulmuştur. 2010 yılından beri *International Studies Association* (ISA) ortak kuruluşu ve 2016’dan beri de *Balkan Political Science Association* (BPSA) üyesi olan UİK, iki yılda bir düzenlediği *Uluslararası İlişkiler Çalışmaları ve Eğitimi Kongresi* ile *Güvenlik Akademisi* ve *Dış Politika Akademisi* eğitim programlarını gerçekleştirmektedir. Uluslararası İlişkiler disiplininin Türkiye’deki gelişimine katkı yapmış öğretim üyelerine yönelik *Ustalara Saygı Ödülü* ile genç akademisyenlere yönelik *Teşvik Ödülü* veren UİK, başta *Uluslararası İlişkiler* dergisi ile *Güvenlik Çalışmaları* serisi olmak üzere kapsamlı bir yayım programı ile *Güvenlik Portalı* (GP), *Türkiye Barışı Koruma Veri Tabanı* (TÜBAKOV), *Kavram Avcıları* ve *Black Sea Young Reformers Fellowship* (BSYRF) projelerini hayata geçirmiştir.

UİK hakkında daha fazla bilgi almak için, lütfen [web sayfasını](https://www.uik.org.tr) (https://www.uik.org.tr) ziyaret ediniz.

© UİK 2019

Bu çalışmanın telif hakları Uluslararası İlişkiler Konseyi (UİK)’e ait olup, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek kısmen yapılacak makul alıntılar dışında, hiçbir şekilde önceden izin alınmaksızın kullanılamaz, yeniden yayımlanamaz. Bu çalışmada yer alan değerlendirmeler yazarına aittir; UİK’in kurumsal görüşünü yansıtmamaktadır.

Güvenlik Yazıları, NATO Kamu Diplomasisi Birimi tarafından desteklenmektedir.

Security Papers are supported by the NATO Public Diplomacy Division.